

Давлат солиқ қўмитаси ҳузуридаги

Акциз солиғи маъмуриятчилиги

2023 йил

Акциз – бу товарнинг нархига киритиладиган **билвосита** солиқларнинг бир туридир.

Акциз солиғи – Ўзбекистонда ишлаб чиқариладиган акциз ости товарларга, хизматларга ва импорт қилинадиган товарларга қўлланилади.

Биричидан

Мамлакат бюджетининг муҳим даромад манбаларидан бири саналади. Солиқ тизими ривожланиш босқичини бошдан кечираётган барча давлатлар сингари, мамлакатимизда ҳам акциз солиғи орқали даромадларни тез ва осон йиғиш имкониятлари юзага келади

Иккинчидан

Акциз солиғига тортиладиган товарлар истеъмолини чеклаш (асосан ижтимоий зарарли товарлар) орқали муайян бозор доирасида талаб ва таклифни тартибга солади

Учинчидан

Давлатнинг миллий бозорини ҳимоя қилиш вазифаси акциз солиғи орқали таъминланади. Бунда юқори солиқ ставкаларидан фойдаланилади

Тўртинчидан

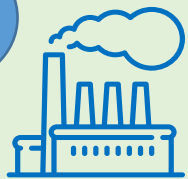
Акциз солиғи монопол мавқедаги товар ишлаб чиқарувчи ёки аниқ маҳсулот турини прогрессив солиққа тортиш вазифасини ўтайди

Бешинчидан

Акциз солиғи аҳолини бой бадавлат қатламлари даромадларини қайта солиққа тортиш усули бўлиб ҳисобланади

Акциз солиғи тўловчилари

1

Ўзбекистон ҳудудида акциз солиғи солинадиган товарларни ишлаб чиқарувчилар

Этил спирти, Алкогол маҳсулотлари, пиво, тамаки маҳсулотлари полиэтилен гранулалар ва ҳ.к.

2

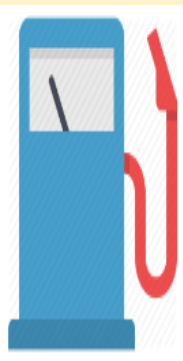

Табиий газни истеъмолчиларга реализация қилишни амалга оширувчилар

Табиий газ

3

Бензин, дизель ёқилғисини якуний истеъмолчиларга реализация қилишни, шу жумладан автомобилларга ёқилғи қуйиш шохобчалари орқали, шунингдек газни газ тўлдириш станциялари ва газ тўлдириш пунктлари орқали реализация қилишни амалга оширувчилар. якуний истеъмолчилар деганда ўз эҳтиёжлари учун бензин, дизель ёқилғиси ҳамда газ олувчи юридик ва жисмоний шахслар тушунилади;

Бензин, дизель, пропан, метан ёқилғи қуйиш шохобчалари

Акциз солиғи тўловчилари

4

Оддий ширкат иштирокчиси бўлган, оддий ширкат шартномаси доирасида амалга ошириладиган акциз тўланадиган товарни ишлаб чиқариш билан боғлиқ бўлган фаолият бўйича **оддий ширкат ишларини юритиш вазифаси зиммасига** юклатилган ишончли шахс

5

Ўзбекистоннинг божхона ҳудуди орқали акциз тўланадиган товарларни олиб ўтувчи шахслар

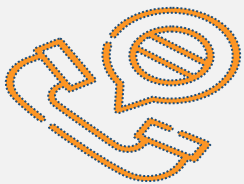

Айрим экспорт ёки импорт қилинадиган акциз тўланадиган товарлар (*транспорт воситалари, қимматбаҳо металлар, ускуналар, хом ашёлар ва ҳ.к.*)

Акциз солиғи тўловчилари

Қуйидагилар ҳам солиқ тўловчилар деб эътироф этилади:

1

Телекоммуникация мобиль алоқа хизматларини (акциз тўланадиган хизматларни) кўрсатадиган Ўзбекистон юридик шахслари

2

Ўзбекистонда фаолиятни **доимий муассаса** орқали амалга оширадиган, акциз солиғи солинадиган товарларни ишлаб чиқарувчи ёки шундай товарларни олиб киришни амалга оширувчи чет эл юридик шахслари

Чет эл юридик шахси Ўз.Р. даги тадбиркорлик фаолиятини тўлиқ ёки қисман қайси доимий фаолият жойида амалга ошираётган бўлса, уша жой чет эл юридик шахсининг Ўз.Р.сидаги доимий муассасаси деб эътироф этилади. (СК 36-модда).

Солиқ ставкалари товарнинг ёки хизматнинг қийматига нисбатан фоизларда (адвалор) белгиланади

ООО “Unitel” компания хизматидан абонентлар Т.Тошбоев 80,0 минг сўмлик ва Т.Эгамов эса 24,0 минг сўмлик ойлик таърифлардан фойдаландилар. Компания томонидан ҳар бир абонент рақами учун таърифга қараб акциз солиғини ундиради

САВОЛ

ООО “Unitel” компанияси томонидан ҳар бир абонент рақами учун қанча акциз солиғини ҳисоблайди?

ЖАВОБ

ООО “Unitel” компанияси Т.Тошбоевдан $(80,0 \times 10\%) = 8,0$ минг сўм, Т.Эгамовдан эса $(24,0 \times 10\%) = 2,4$ минг сўм жами 10,4 минг сўм акциз солиғини ушлаб қолиб, бюджетга ўтказиб беради

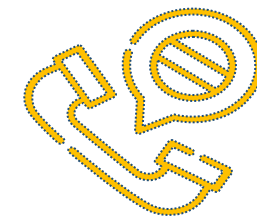
Хисоблаб чиқариш тартиби: $A = \text{Стқ} \times \text{Сст}/100$ бунда;

A - акциз солиғи суммаси;

Стқ - сотилган товар қиймати (Акциз ва ҚҚСсиз);

Сст - солиқ ставкаси;

Бунда; Тошбоев учун $(80\,000 \times 10/100 = 8\,000)$ Эгамов учун $(24\,000 \times 10/100 = 2\,400)$

Оддий ширкат шартномаси доирасида

“Mustang”, “Silver” ва “Star plus” МЧЖлар ҳамкорликда вино материали ишлаб чиқариш, ушбу вино материалидан шиша идишларга қуйилган вино (вермут) ишлаб чиқариш ва сотиш мақсадида, оддий ширкат шартномасини имзоладилар. Бу ерда “Mustang” МЧЖ узумдан табиий равишда ачитилган табиий (спит қўшилмаган) винони **“Silver” МЧЖга** вино материали тайёрлаш учун етказиб беради. “Silver” МЧЖ “Star plus” МЧЖга тайёр маҳсулотни сотиш учун етказиб берди ва “Star plus” МЧЖ жами 10000 литр винони тўлиқ сотган. Бу ерда ширкат ишларини юритиш вазифаси **“Silver” МЧЖга** юклатилган

САВОЛ

Ширкат фаолияти бўйича акциз солиғи тўловчиси ким ҳисобланади ва бюджетга қанча ўтказиб берилади?

ЖАВОБ

Бу ерда солиқ тўловчи ширкат шартномага асосан **“Silver” МЧЖ** ҳисобланади. Акциз солиғини ставкаси 01.02.23 йилдан **1литр Вино (вермут)га 2200 сўм** солиқ ҳисоблаб чиқариш қуйидагича бўлади

$$10\,000 \times 2200 \text{ сўм} = 22\,000\,000 \text{ сўм}$$

Демак, “Silver” МЧЖ томонидан бюджетга 22 000 000 сўм акциз солиғи тўлаб беради.

Акцизга тортиладиган ишлаб чиқариладиган товарлар ва хизматлар

Солиқ солиш объектлари

1. Акциз тўланадиган товарларни реализация қилиш, шу жумладан акциз тўланадиган товарларни бошқа товарларга (хизматларга) айирбошлаш учун бериш:

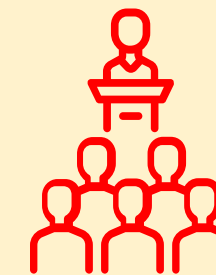
Товарларга бўлган
мулк ҳуқуқини
бериш

Товарларни
бепул бериш

Гаров мажбурияти бажарилмаган
тақдирда, гаровдаги акциз
товарларни гаровга қўювчи
томонидан бериш

Акциз товарларни (хизматларни)
жисмоний шахсларнинг меҳнатига
ҳақ тўлаш ёки дивидендлар тўлаш
ҳисобидан бериш

Солиқ солиш объектлари

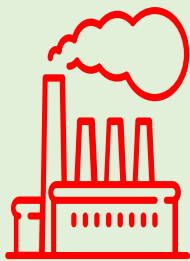
2. Акциз товарларни юридик шахснинг устав фондига (устав капиталига) ҳисса сифатида ёхуд оддий ширкат шартномаси (биргаликдаги фаолият тўғрисидаги шартнома) бўйича шерикнинг (иштирокчининг) ҳиссаси сифатида бериш.

Мисол:

Таъсисчи томонидан жамият устав капиталига акциз товарлар ҳам ашёсини (табиий спирт қўшилмаган вино) ҳисса сифатида қўйиши мумкин.

Солиқ солиш объектлари

3. Акциз тўланадиган товарларни:

Иштирокчига у юридик шахс таркибидан чиққан тақдирда ёхуд юридик шахсда иштирок этиш улуши камайганда, юридик шахс томонидан иштирокчидан ушбу юридик шахсда иштирок этиш улуши *(улушининг бир қисми)* қайтариб сотиб олинганда иштирокчига бериш. Табiiй спитр қўшилмаган винони қайтариб олиши мумкин

Юридик шахс бўлган эмитент томонидан акциядордан ушбу эмитент чиқарган акциялар қайтариб сотиб олинган тақдирда акциядорга бериш. Хушбўйлаштирувчи ёки ранг берувчи қўшимчаларсиз оқ шакар мисолида.

Юридик шахсни тугатишда акциядорга ёки иштирокчига бериш. *Фаолиятига қараб сигарет, вино, коньяк. спирт, ароқ, ва бошқаларни бериши мумкин*

4. Акциз тўланадиган товарларни қайтариш шарти билан қайта ишлаш учун топшириш, шунингдек қайтариш шарти билан берилган хом ашё ва материалларни қайта ишлаш маҳсули бўлган, акциз тўланадиган товарларни қайтариш шарти билан берилган хом ашё ва материалларнинг мулкдорига ишлаб чиқарувчи томонидан топшириш

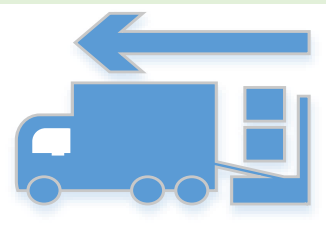

5. Акциз тўланадиган товарлардан ўз эҳтиёжлари учун фойдаланиш деганда ?

1-вазият. Истеъмол этил спирт ишлаб чиқариш фаолияти билан шуғулланувчи корхона ўз низомига асосан қўшимча равишда ликёр-ароқ ишлаб чиқариш фаолияти билан шуғулланади. Истеъмол этил спиртини ликёр-ароқ ишлаб чиқариш цехига кирим қилди.

2-вазият. “А” корхона полиэтилен гранулаларни қайта ишлаш билан биргаликда маданли сув тайёрлаш ва қадоқлаш фаолиятига ихтисослаштирилган. Полиэтилен гранулалардан маданли сувни қадоқлаш мақсадида баклашкалар ишлаб чиқариш учун кирим қилинди

Акциз солиғи солиш объектлари

6. Акциз тўланадиган товарларни Ўзбекистон Республикасининг божхона ҳудудига олиб кириш

Айрим импорт қилинадиган акциз тўланадиган товарлар (транспорт воситалари, ускуналар, хом ашёлар ва ҳ.к.)

Солиқ солиш объектлари

7. Бензинни, дизель ёқилғисини ва газни якуний истеъмолчиларга реализация қилиш ёки улардан ўз эҳтиёжлари учун фойдаланиш

Вазиятли масала:

“АБС” МЧЖ ёқилғи қуйиш шаҳобчаси бензин, дизель ёқилғисини якуний истеъмолчиларга реализация қилиш фаолияти билан шуғулланади. Фаолияти юзасидан хизмат автотранспортлари шунингдек, ёқилғини ташиш автотранспортларига жами 150 литр бензин ёқилғисидан фойдаланди.

Савол: Жамият ўз фаолити учун сарфлаган 150 литр бензин ёқилғиси учун акциз солиғи тўлайдими?

Ечими:

Ўз фаолити учун сарфлаган 150 литр бензин ёқилғиси солиқ солиш объекти ҳисобланади. 01.02.23 йилдан СКнинг 289-З-моддасида бензин ёқилғисининг 1 литри учун 425 сўм, 1 тонна учун 565 000 сўм солиқ ставкаси белгиланган.

Вазиятли масала:

Акциз тўланадиган товарларни қайтариш шарти билан бериш

Ароқ ишлаб чиқарувчи “А” корхонада буюртма кўплиги сабабли, буюрмани 100 фоиз бажаришлик учун “Б” корхонага ароқ ишлаб чиқариш ва қадоқлаш учун 5000 литр 45 фоизлик спиртни қайта ишлаш учун берди ва “А” корхона тайёр маҳсулотни қайтиб олди. Бу ерда хизмат ҳаққи 10 000,0 минг сўм этиб белгиланган.

Савол:

Акциз солигини тўлаш мажбурияти кимда сақланиб қолинади?

Ечими:

Акциз тўланадиган товарларни қайтариш шарти билан **Қайта ишлаш учун берган “Б” корхонада солиқни ҳисоблаш ва тўлаш мажбурияти юклатилади.** Бу ерда солиқ объекти 5000 литр 45 фоизлик бўлган ароқ маҳсулоти ҳисобланади. Ишлаб чиқариладиган алкоғолли маҳсулотларга 01.02.23йилдан таркибидаги сувсиз этил спиртининг 1 литри учун 38000 сўм қилиб белгиланган.

1 литрга акциз ҳисоби:

$$38\,000 \times 45/100 = 17\,100 \text{ сўм}$$

СК 284-моддаси 4-қ

Акциз солиғи суммаси

$$5000 \times 17100 = 85\,500,0 \text{ минг сўм}$$

Вазиятли масала:

Гаров мажбурияти бажарилмаган тақдирда, гаровдаги акциз товарларни гаровга қўювчи томонидан бериш

Корхона ишлаб чиқариш фаолиятини модернизация қилиш мақсадида полиэтилен гранулаларини гаровга қўйиш эвазига банкдан 1 500,0 млн.сўм миқдорида кредит олди. Корхона тўлиқ қувватда ишлай олмади ва кредит тўлашга имконияти чекланди. Корхона кредит қарзини сўндириш мақсадида гаровдаги 500,0 млн.сўм қийматидаги полиэтилен гранулаларини банкка топширди.

Савол: *Гаровдаги 500,0 млн.сўмлик полиэтилен гранулаларига акциз солиғи тўланадими?*

Ечими:

Ха тўланади. СКнинг 289-3-моддасига асосан полиэтилен гранулаларига акциз солиғи ставкаси 10% этиб белгиланган

Вазиятли масала:

Акциз товарларни (хизматларни) жисмоний шахсларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш ёки дивидендлар тўлаш ҳисобидан бериш

Корхона тамаки маҳсулотларини ишлаб чиқариш ва сотиш билан шуғулланади. Молиявий қийинчилик сабабли, корхона тамаки маҳсулотларини ўз ходимларига иш ҳақи ҳисобидан ва таъсисчиларига дивидент ҳисобидан жами 100 минг дона 50,0 млн.сўмлик маҳсулот берди.

Савол: Ходимларга ва таъсисчиларга берилган 50,0 млн.сўмлик тамаки маҳсулотларига акциз солиғи ҳисобланадими?

Ечими: СКнинг 289-1- моддасига мувофиқ аралаш солиқ ставкаси адвалор ва қатий этиб белгиланган

Акциз солиғи суммаси

$$100 \text{ минг дона} \times 223 \, 850 \text{ сўм} = 22 \, 385 \, 000 \text{ сўм}$$

$$50,0 \times 10\% = 5 \, 000 \, 000 \text{ сўм}$$

$$\text{жами: } 22,385 + 5,0 = 27,385 \text{ млн.сўм}$$

Солиқ солиш объектлари

8. Акциз тўланадиган хизматларни кўрсатиш

9. Ўзбекистон ҳудудида ишлаб чиқарилган (ёки) Ўзбекистоннинг божхона ҳудудига импорт қилинадиган акциз товарларнинг бузилиши, йўқотилиши, бундан фавқулодда вазиятлар натижасида юзага келган ҳоллар мустасно. Айбдор томонидан товарнинг қиймати суғурта орқали тўланган ёки унинг ўрни қопланган тақдирда, акциз солиғи суғурта орқали тўлаш (ўрнини қоплаш) улушида тўланади

Мобиль алоқа хизматлари

“АБС” МЧЖ ёқилғи қўйиш шаҳобчасининг ёқилғи ташиш автотранспорти йўл ҳаракат ҳодисасига учраб, 1 тонна ёқилғи йўқотилди. Экспертиза ҳулосасига асосан жамият хайдовчиси қоида бузганлиги аниқланди. Йўқотилган ёқилғи хайдовчи томонидан қоплаб берилди. Бу ерда қоплаб берилган ёқилғи акциз солиғи объекти ҳисобланади.

Қуйидагиларга акциз солиғи солинмайди:

1. Акциз тўланадиган товарларни экспортга (экспортнинг божхона тартиб-таомилларида) реализация қилиш.

3. Ихтисослаштирилган газ таъминоти корхоналари орқали аҳолига суюлтирилган газни маиший эҳтиёжлар учун реализация қилиш

Табиий ресурслардан ташқари

2. Божхона ҳудудида қайта ишлаш божхона тартиб-таомилига жойлаштирилган товарлардан ишлаб чиқарилган, қайта ишлаш маҳсули бўлган акциз товарларни кейинчалик Ўзбекистоннинг божхона ҳудудидан олиб чиқиб кетиш шarti билан бериш

Резидент корхона 1000 дал вино материални, ишлаб чиқариш учун «божхона ҳудудида қайта ишлаш» режимида олиб кирди. Бу вино материалитидан 900 дал спирт қўшилмаган ишиа идишга қуйилган вино ишлаб чиқарилди, ундан 700 дал вино экспорт режимида олиб чиқилган, қолган 200 дал вино эса бошқа корхонага қайта ишлаш бўйича хизмат ҳақи сифатида берилди. Корхонада акциз солигини тўлаш бўйича мажбурият қайта ишлаш хизмати учун тўлов сифатида берилган 200 дал винони реализация қилиш пайтида юзага келади. (02.10.2019 ПҚ-4470)

Қуйидагиларга акциз солиғи солинмайди:

4. Ўзбекистоннинг божхона ҳудудига қуйидаги акциз товарларни:

Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланадиган тартибда инсонпарварлик ёрдами сифатида олиб кириш

Давлатлар, ҳукуматлар, халқаро ташкилотлар орқали хайрия ёрдами мақсадида, шу жумладан техник кўмак кўрсатиш мақсадида олиб кириш

Агар улар олиб кирилаётганда солиқдан озод этилиши қонунда назарда тутилган бўлса, халқаро молия институтларининг қарзлари ва ҳукумат ташкилотларининг халқаро қарзлари ҳисобидан олиб кириш

Қуйидагиларга акциз солиғи солинмайди:

5. Акциз тўланадиган товарларни Ўзбекистоннинг божхона ҳудудига солиқ солинмайдиган товарларни олиб кириш нормалари доирасида жисмоний шахслар томонидан импорт қилиш. Мамалакатимиз ҳудудига солиқ солинмайдиган товарларни жисмоний шахслар томонидан олиб киришнинг энг юқори нормалари қонун ҳужжатларида белгиланади

(2018 йил 6 февраль, ПҚ-3512)

Вазиятли масала:

Т.Тошбоев Франция давлатида бўлиб қайтди ва у ердан ҳар бир қути 20 евролик жами 120 еврога (1 465 983,60 сўм) дан 6 қути атирни совга сифатида олиб келди. (01.03.23 йил ҳолатига МБ курси 1 евро = 12216,53 сўм, $120 \times 12216,53 = \underline{1\,465\,983,60 \text{ сўм}}$)

Савол:

Франция давлатидан импорт қилиб олиб кириладиган атирлар акциз солиғига тортиладими?

Ечими:

ПҚ-3512-сонли қарордаги меъёр бўйича атир ҳамда ифор таратувчи сувлар 3 қутигача акциз солиғи ҳисобланмайди. Демак, қолган 3 қутига акциз солиғи ҳисобланади. ПҚ-3818-сонли қарорга асосан атир ҳамда ифор таратувчи сувларнинг ҳар бир қути учун (ТИФ 3305 — 3307) 20% этиб белгиланган.

$$20 \text{ €} \times 12216,53 = \underline{244330,60 \text{ сўм}}$$

$$3 \text{ қути} \times 244330,60 = 732991,80 \text{ сўм}$$

Акциз солиғи суммаси

$$732991,80 \times 20\% = \underline{145598,36 \text{ сўм}}$$

Қуйидагиларга акциз солиғи солинмайди:

6. Ваколатли давлат органининг ёзма шаклдаги тасдиғи бўлган тақдирда, телекоммуникациялар операторлари ҳамда тезкор-қидирув тадбирлари тизимининг техник воситаларини сертификатлаштириш бўйича махсус орган томонидан олинадиган тезкор-қидирув тадбирлари тизимининг техник воситалари

Турар жойларни ва бошқа жойларни, бинолар, иншоотларни, жойнинг участкаларини, транспорт воситаларини текшириш ва кузатиш ускуналари

Тезкор кузатув, алоқанинг техник каналларидан ахборот олиш, ахборот олишнинг бошқа техник воситаларини қўллаш ускуналари.

Почта, курьерлик жўнатмаларини, телеграф хабарларини ва бошқа хабарларни назорат қилиш ускуналари

Телефонлар ва бошқа сўзлашув қурилмалари орқали олиб бориладиган сўзлашувларни эшитиш ва бошқа ускуналар

7. Ишлаб чиқарувчилар томонидан туристик йўналишларда ташкил этилган дегустация ҳудудларида (жойларида) реализация қилинадиган табиий вино (шиша идишдагилардан ташқари) маҳсулотларига.

Акциз солиғи базаси

Жисмоний шахслар меҳнатига ҳақ тўлаш, ҳисоблаб чиқарилган дивидендлар ҳисобига бепул ёки бошқа товарларга (хизматларга) айирбошлаш учун бериладиган акциз тўланадиган товарлар бўйича солиқ тўловчи товарларни топшириш пайтида белгилаган, лекин унинг ҳақиқий таннархидан кам бўлмаган нарх асосида ҳисобланган қиймат солиқ солинадиган база бўлади

Вазиятли масала:

Корхона январь ойида 6250 кг таннархи 50,0 млн.сўмлик оқ шакарни ишлаб чиқарилган. Корхонанинг ишчилар иш ҳақидан қарзи бўлганлиги сабабли корхона уни паст нархда 38,0 минг сўмга иш ҳақи ҳисобидан ишчиларга берди (ҚҚС ва акциз солиғини ҳисобга олмаганда)

Савол: Акциз солиғи базасини аниқланг?

Ечими:

Реализация қилиш таннархдан паст бўлган нархда амалга оширилганлиги сабабли, солиқ солинадиган база сифатида 50,0 млн.сўм олинади (таннарх). СКнинг 289-3-моддасига асосан оқ шакар учун 20% этиб белгиланган

Акциз солиғи суммаси

$$50,0 \times 20\% = \underline{10,0 \text{ млн.сўм}}$$

Акциз солиғи базаси

Қайтариб бериш шарти билан қайта ишланган хом ашё ва материаллардан ишлаб чиқарилган акциз тўланадиган товарлар бўйича солиқ базаси акциз тўланадиган товарларни ишлаб чиқаришга доир ишларнинг қийматини ҳамда қайтариш шарти билан қайта ишланган хом ашё ва материалларнинг қийматини ўз ичига олади

Вазиятли масала:

«А» корхона буюртмачининг полиэтилен гранулаларини қайта ишлаб чиқариш бўйича хизматлар кўрсатди. Қайта ишлашга олинган хом ашёнинг қиймати – 40,0 млн сўм. Бунда корхонанинг хизмат ҳаққи 15,0 млн. сўмни ташкил этди

Савол: Акциз солиғи базасини аниқланг?

Ечими:

26.12.2018 йилдаги ПҚ-4086-сонли қарорига асосан, 2019 йил 1 январдан бошлаб, полиэтилен гранула бўйича қўшимча фойда солиғи бекор қилиниб, полиэтилен гранулаларига акциз солиғи жорий қилинди. СКга киритилган ўзгартиришларга асосан 2022 йил учун полиэтилен гранула *акциз солиғи 10% этиб белгиланган*. Акциз солиғини ҳисоблаш учун солиқ солинадиган база 55,0 млн сўмни ташки этади

Олиб кирилаётган акциз тўланадиган товарларга нисбатан қатъий белгиланган солиқ ставкалари белгиланган бўлса, солиқ базаси импорт қилинган акциз тўланадиган товарларнинг натура ҳолидаги ҳажмидан келиб чиққан ҳолда аниқланади

Четдан олиб кирилаётган акциз тўланадиган товарларга нисбатан **фоизлардаги (адвалор) солиқ ставкалари белгиланган бўлса**, солиқ базаси божхона тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ белгиланадиган божхона қиймати асосида аниқланади

Бензинни, дизель ёқилғисини ва газни якуний истеъмолчиларга реализация қилиш чоғида реализация қилинган ёки шахсий эҳтиёжлар учун фойдаланилган бензиннинг, дизель ёқилғиси ва газнинг натурада ифодаланган (литр, тонна) ҳажми солиқ базаси ҳисобланади

Акциз солиғи базаси ва ставка турлари

Акциз солиқ базаси белгиланган солиқ ставкаларига қараб акциз тўланадиган товарларнинг (хизматларнинг) ҳар бир тури бўйича алоҳида аниқланади:

Мутлоқ (қатъий)
белгиланган суммада

Акциз солиғи
ставкалари
турлари:

Фоизларда (адвалор)
белгиланган ставка

Аралаш ставка

СКнинг 289-1 –моддаси. Тамаки маҳсулотлари акциз солиғи

СТАВКАЛАРИ

	Тамаки маҳсулотлари турлари	Солиқ ставкаси		
		Импорт қилинганда	ишлаб чиқариладиган	
			01.01.2023 йилдан	01.02.2023 йилдан
1.	Филтрли, филтрсиз сигареталар, папирослар, сигариллалар (сигаритлар), биди, кретек	342 000 сўм/1000 дона + 10,0 фоиз	203 500 сўм/1000 дона + 10,0 фоиз	223 850 сўм/1000 дона + 10,0 фоиз
2.	Сигара	5 720 сўм / 1 дона		
3.	Чилим учун тамаки	341 000 сўм /кг		
4.	Чекиладиган, ўрама тамаки	341 000 сўм /кг		
5.	Чайналадиган, ҳидланадиган, шимиладиган тамаки	341 000 сўм /кг		
6.	Қиздирилган тамаки таёқчаси, қиздириладиган тамакили капсула ва таркибида тамаки бўлган ўхшаш тамоил билан фойдаланиладиган бошқа маҳсулотлар	341 000 сўм /кг		
7.	Никотин тамаки снюс	137 500 сўм /кг		
8.	Таркибида никотин мавжуд бўлган суюқлик (картриджаларда, резервуарларда ва электрон сигареталарда фойдаланиш учун бошқа контейнерларда**	605 сўм/мл		

**СКнинг 289-2 –моддаси. Алкоголь маҳсулотларига доир акциз солиғи
СТАВКАЛАРИ**

	Товарлар (хизматлар) номи	Солиқ ставкаси (1 литр учун)		
		Импорт қилинганда	ишлаб чиқариладиган	
			01.01.2023 йилдан	01.02.2023 йилдан
1.	Озиқ-овқат хом ашёсидан ректификацияланган этил спирти, ректификацияланган ва эфиральдегидли фракциядан техник этил спирти ва этил спиртининг бошланғич фракцияси	70%	7450 сўм	
2.	Ароқ, коньяк ва бошқа алкоголь маҳсулотлари(акциз тўланадиган товар таркибидаги сувсиз этил спиртининг 1 литри учун, бундан 3 ва 4-бандлар мустасно)	106 800 сўм	34 500 сўм	38 000 сўм
3.	Вино			
	табiiй равишда ачитилган табiiй винолар (этил спирти қўшилмаган ҳолда)	30 000 сўм	1 сўм	
	бошқа винолар, шу жумладан вермут	42 750 сўм	1 980 сўм	2 200 сўм
4.	Пиво	50%, бироқ 12 800 сўмдан кам бўлмаган	1380 сўм	1550 сўм

**СКнинг 289-З–моддаси. Нефть маҳсулотлари ва бошқа акциз тўланадиган
товарлар ва хизматларга солиқ СТАВКАЛАРИ**

	Товарлар (хизматлар) номи	Солиқ ставкаси	
1.	Нефть маҳсулотлари:	01.01.2023 йилдан	01.02.2023 йилдан
	бензин	275 000 сўм/тонна	303 000 сўм/тонна
	авиакеросин (синтетикдан ташқари)	220 000 сўм/тонна	242 000 сўм/тонна
	дизель ёқилғиси (синтетикдан ташқари)	264 000 сўм/тонна	291 000 сўм/тонна
	ЭКО дизель ёқилғиси (синтетикдан ташқари)	237 600 сўм/тонна	262 000 сўм/тонна
	дизель ёки карбюратор (инжектор) двигателлари учун мотор мойи	374 000 сўм/тонна	412 000 сўм/тонна
2.	Полиэтилен гранулалар	10%	
3.	Табиий газ, бкундан Ўзбекистон Республикасига олиб кириладиган газ мустасно	20%	
4.	Якуний истеъмолчига сотилувчи:		
	бензин	1 литр учун 385 сўм/1 тонна учун 512 000 сўм	1 литр учун 425 сўм/1 тонна учун 565 000 сўм
	дизель ёқилғиси	1 литр учун 385 сўм/1 тонна учун 468 000 сўм	1 литр учун 425 сўм/1 тонна учун 516 000 сўм
	суюлтирилган газ	литр учун 385 сўм/1 тонна учун 730 000 сўм	1 литр учун 425 сўм/1 тонна учун 807 500 сўм
	сиқилган газ	1 куб.метр учун 550 сўм	1 куб.метр учун 605 сўм
5.	Мобил алоқа хизматлари	10%	
6.	Хушбўйлаштирувчи ёки ранг берувчи қўшимчаларсиз оқ шакар	20%	

Мутлоқ (қатъий) белгиланган ставка

Давлат солиқ қўмитаси
ҳузуридаги Фискал
институти

Акциз солиғининг ставкалари **мутлоқ (қатъий) суммада** белгиланган акциз товарлар (хизматлар) бўйича солиқ солинадиган база акциз товарларнинг (хизматларнинг) **натурада ифодаланган ҳажми** асосида аниқланади

Акциз товарларнинг (хизматларнинг) **натурада ифодаланган ҳажми бу** - маҳсулот бирлигидир (*литр, килограмм, тонна, дона ва бошқалар*).

Вазиятли масала:

“Brend alcohol” МЧЖ 2022 йил 6 ой якунига қадар қуйидаги жадвалдаги алкоғолли маҳсулотларни ишлаб чиқарди ва маҳаллий бозорга реализация қилди:

№	Товар номи	Миқдори (Литр.)
1	Ароқ 40%	5000
2	Вино (бошка винолар шу жумладан вермут)	1000
3	Коньяк 42 %	1500
Жами		7500

(Дал (декалитр) – спиртли ичимликлар ҳажмининг ўлчови, 1 дал = 10 литр)

Савол:

Акциз солиғини ҳисобланг?

Ечими:

2023 йил 1 февралдан Республикада ишлаб чиқариладиган Ароқ, коньяк ва бошқа алкоголь маҳсулотлари(акциз тўланадиган товар таркибидаги сувсиз этил спиртининг 1 литри учун 38000 сўм, вино (бошқа винолар шу жумладан вермут) 1 литрга 2200 сўм ставкали акциз солиғи белгиланган.

***Мисол учун:** Таркибида этил спирти 40 % бўлган алкоголь маҳсулотининг 1 литри учун акциз солиғи*

$$38000 * 40\% = 15200 \text{ сўмни ташкил қилади}$$

***Мисол учун:** Таркибида этил спирти 42 % бўлган алкоголь маҳсулотининг 1 литри учун акциз солиғи*

$$38000 * 42\% = 15960 \text{ сўмни ташкил қилади}$$

Мутлоқ (қатъий) белгиланган ставка

Давлат солиқ қўмитаси
хузуридаги Фискал
институт

Ечими:

Минг сўм

№	Товар номи	Микдори (литр)	Солиқ ставкаси	Солиқ суммаси
1	Ароқ 40%	5 000	15200	76000,0
2	Вино (вермут)	1 000	2200	2200,0
3	Коньяк 42%	1 500	15960	23940,0
Жами		7 500		102 140,0

Акциз солиғи суммаси

$76000,0 + 2200,0 + 23940,0 = \underline{102140,0}$ минг сўм

СК-289-2-модда

Фоизларда (адвалор) белгиланган ставка

Давлат солиқ қўмитаси
хузуридаги Фискал
институт

Ишлаб чиқарилаётган акциз тўланадиган товарларга (хизматларга) солиқ ставкалари **фоизларда (адвалор)** белгиланган бўлса, солиқ базаси бўлиб реализация қилинган акциз тўланадиган товарларнинг (хизматларнинг) қиймати, бироқ уларнинг ҳақиқий таннаридан паст бўлмаган қиймати ҳисобланади

Акциз товарлар (хизматлар) **реализация қилинган товарларнинг (хизматларнинг) акциз солиғи ва ҚҚСсиз қиймати** ҳисобланади.

Вазиятли масала:

“Brend” ХК Хушбўйлаштирувчи ёки ранг берувчи қўшимчаларсиз оқ шакар ишлаб чиқаради. 2022 йил сентябрь ойида реализация қилинган маҳсулотнинг улгуржи-сотиш қиймати (акциз ва ҚҚСларсиз) яъни, солиқ солинадиган база **115,0 млн.сўмни** ташкил этган.

Савол:

Акциз солиғини ҳисобланг?

Ечими:

Республикада ишлаб чиқариладиган Хушбўйлаштирувчи ёки ранг берувчи қўшимчаларсиз оқ шакар акциз солиғининг ставкаси **20%**.

Акциз солиғи суммаси

$$115,0 \times 20\% = \underline{\underline{23,0 \text{ млн. сўм}}}$$

Адвалор ставкалари қўлланиладиган акциз солиғи
ҲИСОБ-КИТОБИ

№	Акциз тўланадиган товарлар (хизматлар) номи	Ўлчов бирлиги	Солиқ солинадиган база				Акциз солиғини ҳисоблаш учун солиқ солинадиган база (4-устун - 8- устун)	Акциз солиғи ставкаси, фоиз	Ҳисобланган акциз солиғи суммаси (13-устун x 14-устун) / 100
			жами	шу жумладан:		товарларни реализация қилиш нархи ва таннархи ўртасидаги ижобий фарқ			
				акциз тўланадиган товарлар (хизматлар) реализацияси	акциз солиғи солинадиган бошқа оборотлар*				
1	2	3	4	5	6	7	13	14	15
	Жами	х	115 000 000,00	115 000 000,00	0,00	0,00	115 000 000,00	х	23 000 000,00
1	Хушбўйлаштирувчи ёки ранг берувчи қўшимчаларсиз оқ шакар	сўм	115 000 000,00	115 000 000,00			115 000 000,00	20	23 000 000,00
2		сўм	0,00				0,00		0,00

Акциз тўланадиган товарларнинг
реализацияси 115 000 000 сўм

×

Акциз солиғи
ставкаси

=

Ҳисобланган акциз солиғи
суммаси 23 000 000 сўм

Акциз тўланадиган товарларга нисбатан **қатъий белгиланган ва адвалор** солиқ ставкаларидан иборат бўлган аралаш солиқ ставкалари белгиланган бўлса, солиқ базаси, акциз тўланадиган товарларнинг натурада ифодаланган ҳажмидан ҳамда реализация қилинган акциз тўланадиган товарларнинг қийматидан келиб чиққан ҳолда аниқланади

Вазиятли масала:

“Brend TOBACCO” Х/К 2022 йил сентябрь ойида 250 000 000 сўмлик 50 000 дона филтрли сигареталар реализация қилди. Реализация қилинганган маҳсулотнинг улғуржи-сотиш қиймати (акциз ва ҚҚСларсиз) яъни, солиқ солинадиган база 250 000 000 сўмни ташкил этган.

Акциз солиғини ҳисобланг?

СК-285-модда

2023 йил 1 февралдан 1000 дона сигареталар учун 223850 сўм, реализация қилинганган маҳсулот қиймати учун 10%. белгиланган

Ечими:

Акциз солиғи қатъий ставка

$$50\,000 \text{ дона} \times 223850 \text{ сўм} / 1000 = \underline{\underline{11\,192\,500 \text{ сўм}}}$$

Акциз солиғи адвалор ставка

$$250\,000\,000 \times 10/100 = \underline{\underline{25\,000\,000 \text{ сўм}}}$$

Акциз солиғи суммаси

$$11\,192\,500 + 25\,000\,000 = \underline{\underline{36\,192\,500 \text{ сўм}}}$$

Қатъий ва адвалор ставкалардан ташкил топган аралаш ставкалар белгиланган, акциз солиғи

ҲИСОБ-КИТОБИ

(Сўмда)

№	Акциз тўланадиган товарлар (хизматлар) номи	Ўлчов бирлиги	Солиқ солинадиган база			Қатъий ставка бўйича акциз солиғини ҳисоблаш учун солиқ солинадиган база (4- устун – 9- устун)	Акциз солиғи қатъий ставкаси	Қатъий ставка бўйича ҳисобланган акциз солиғи суммаси (19-устун х 20-устун)	Адвалор ставка бўйича акциз солиғини ҳисоблаш учун солиқ солинадиган база (7-устун + 8- устун - 11-устун)	Акциз солиғи адвало р ставка си, фоиз	Адвалор ставка бўйича ҳисобланган акциз солиғи суммаси (22- устун х 23-устун /100)	Акциз солиғи суммаси, жами (21-устун + 24- устун)	
			жами	акциз тўланадиган товарлар (хизматлар) реализацияси	акциз солиғи солин адиган бошқа оборо тлар*								Реализация қилинган акциз тўланадиган товарлар қиймати, акциз солиғи ва ҚҚСсиз
1	2	3	4	5	6	7	19	20	21	22	23	24	25
	Жами	х	50	50		250 000 000	50	х	11 192 500	250 000 000	х	25 000 000	36 192 500
1	Филтрли сигареталар	минг дона	50	50		250 000 000	50	223 850	11 192 500	250 000 000	10	25 000 000	36 192 500
2		минг дона											
3		минг дона											

Акциз тўланадиган
товарларнинг реализацияси
50 000 дона

×

Акциз солиғи
қатъий
ставкаси

=

Ҳисобланган акциз
солиғи суммаси
30 551 500 000 сўм

Акциз тўланадиган
товарларнинг
реализацияси
20 000 000 000 сўм

×

Акциз
солиғи
адвалор
ставкаси

=

Ҳисобланган акциз
солиғи суммаси
2 000 000 000 сўм

Акциз тўланадиган товарларга (хизматларга) доир солиқ солинадиган операциялар амалга ошириладиган сана

Давлат солиқ қўмитаси
ҳузуридаги Фискал
институт

Маҳсулот етказиб берувчи томонидан фактура тақдим этилган сана ёки товарлар жўнатилган (*берилган*) сана, агар ушбу сана фактура тақдим этилган санадан олдин келса, товарларни реализация қилиш бўйича айланма амалга оширилган сана

Агар товарни жўнатиш (*бериш*) амалга оширилмаса, товарга бўлган мулк ҳуқуқи харидорга ўтказилган кун товарларни реализация қилиш бўйича айланма амалга оширилган сана

Хизматлар кўрсатилганлиги фактини тасдиқловчи ҳисобварақ-фактура ёки бошқа ҳужжат расмийлаштирилган (*имзоланган*) сана хизматларни реализация қилиш бўйича айланма амалга оширилган санадир

Солиқ тўловчининг ўз эҳтиёжлари учун товарларни беришда (*хизматлар кўрсатишда*) айланма амалга оширилган сана деб солиқ тўловчининг тегишли ички ҳужжати билан расмийлаштирилган, ушбу товарни бериш (*хизматлар кўрсатиш*) амалга оширилган кун

Товарлар экспорт божхона тартиб-таомилига жойлаштирилган ҳолда Ўзбекистондан ташқарига олиб чиқилган тақдирда, қуйидаги саналар товарни реализация қилиш бўйича айланма амалга оширилган сана ҳисобланади:

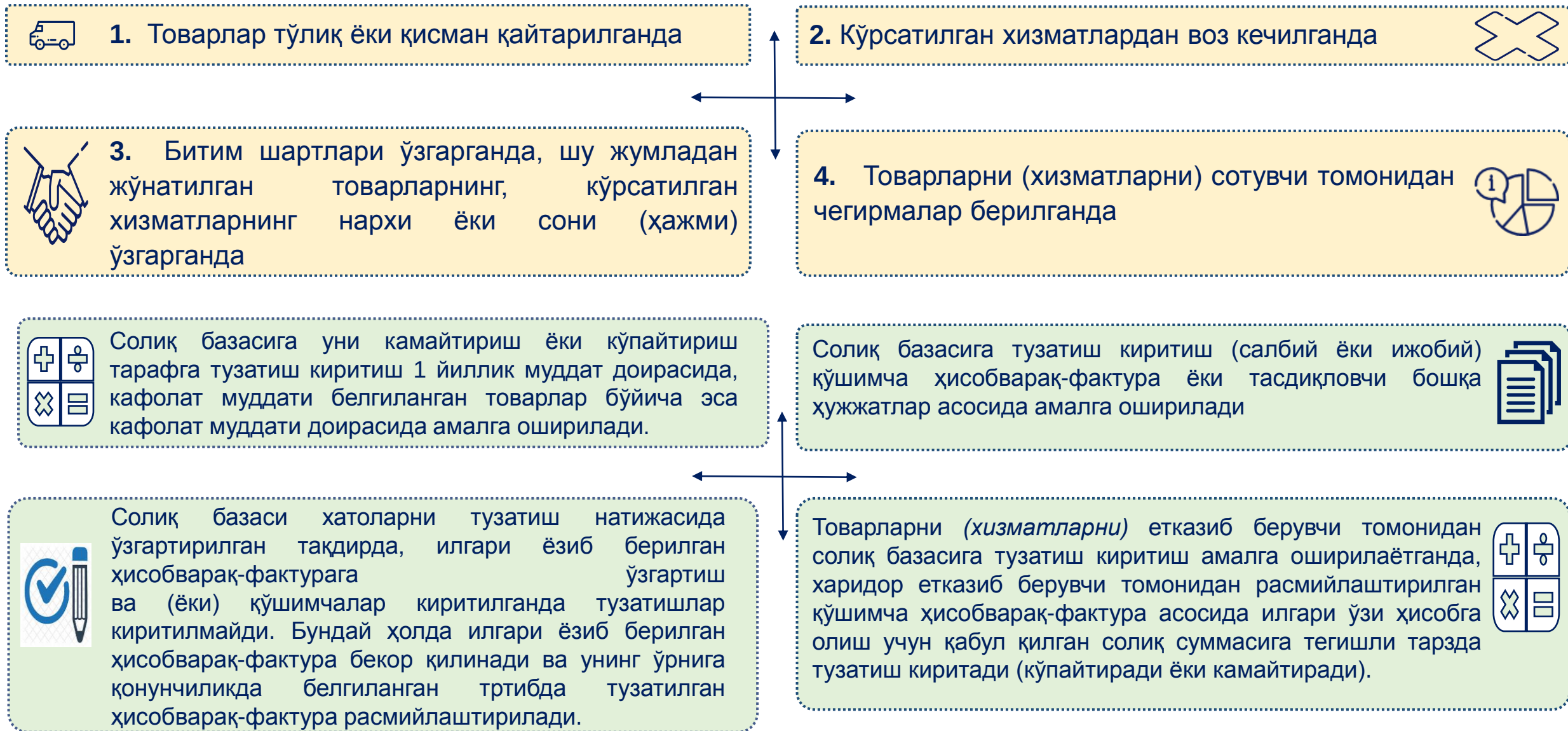
Божхона тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ аниқланадиган божхона чегараси ҳақиқатда кесиб ўтилган сана

Божхонага оид декларациялашни амалга оширган божхона органининг белгилари қўйилган ҳолда товарларга тааллуқли божхона юк декларацияси рўйхатдан ўтказилган сана – даврий ёки вақтинчалик божхонага оид декларациялашдан фойдаланилган ҳолларда

Олиб кириладиган акциз тўланадиган товарлар бўйича солиқ солиш операцияларини амалга ошириш санаси уларни божхонанинг импорт тартиб-таомилидан чиқариш санаси ҳисобланади.

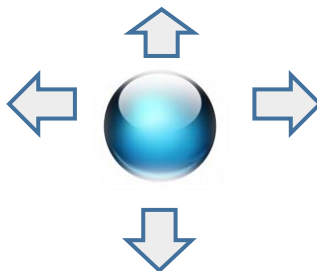
Солиқ тўловчида солиқ базасига тузатиш киритиш қўйидаги ҳолларда амалга оширилади

Акциз тўланадиган товарлар экспортини тасдиқловчи ҳужжатлар қуйидагилардан иборатдир:

экспорт қилинадиган акциз тўланадиган товарларни етказиб беришга доир контракт (контрактнинг белгиланган тартибда тасдиқланган кўчирма нусхаси)

товарларни экспорт режимида чиқаришни амалга оширувчи божхона органининг белгиси қўйилган божхона юк декларацияси

Ўзбекистон Республикасининг божхона чегарасидаги ўтказиш пунктида жойлашган божхона органининг товарлар тайинланган мамлакатга жўнатилганлигини тасдиқловчи белгиси қўйилган, товарга илова қилинадиган ҳужжатлар

Чет эллик сотиб олувчи (тўловчи) томонидан экспорт қилинаётган товарлар учун ҳақ тўланганлигини тасдиқловчи банк ҳужжатидан кўчирма

Товарларни чет эл валютасида экспорт қилиш юзасидан даромадлар товарлар экспорт режимида чиқарилган кундан эътиборан бир юз саксон календарь куни ичида келиб тушмаган тақдирда, товарларни экспортга реализация қилиш солиқ солишнинг объекти деб эътироф этилади

Товарлар экспортга воситачи (ишончли вакил) орқали воситачилик (топшириқ) шартномаси бўйича реализация қилинган тақдирда экспортни тасдиқлаш учун комитент (топшириқ берувчи) томонидан солиқ тўловчининг воситачи ёки ишончли вакил билан тузилган воситачилик шартномаси ёки топшириқ шартномаси (шартноманинг кўчирма нусхаси) қўшимча равишда тақдим этилади.

Солиқни ҳисоблаб чиқариш тартиби, ҳисоб-китобни тақдим этиш тартиби

Солиқни ҳисоблаб чиқариш солиқ солинадиган базадан ва солиқнинг белгиланган ставкаларидан келиб чиққан ҳолда амалга оширилади

$$AC = CB \times C$$

Бу ерда:

AC – Акциз солиғи

CB – Солиқ солинадиган база

C – Фоизларда ёки мутлоқ суммада белгиланган солиқ ставкаси, солиқ солинадиган базанинг хусусиятига қараб

Импорт қилинган, акциз тўланадиган, ўзига нисбатан аралаш – адвалор ва қатъий белгиланган солиқ ставкалари белгиланган товарлар бўйича солиқ, солиқ базаси ва адвалор ставкадан келиб чиққан ҳолда ҳисоблаб чиқарилади.

Бунда солиқ суммаси қатъий белгиланган ставка қўлланилган ҳолда ҳисоблаб чиқарилган суммадан кам бўлиши мумкин эмас

Солиқни ҳисоблаб чиқариш тартиби, ҳисоб-китобни тақдим этиш тартиби

Солиқ даври бир ой

Акциз солиғи ҳисоботи солиқ бўйича ҳисобда турилган жойдаги солиқ органларига ҳар ойда, солиқ давридан кейинги ойнинг 10-кунидан кечиктирмай тақдим этилади

Солиқни тўлаш солиқ ҳисоботини тақдим этиш муддатидан кечиктирмай амалга оширилади

Импорт қилинадиган товарлар бўйича солиқни тўлаш божхона тўғрисидаги қонун ҳужжатларида белгиланган муддатларда амалга оширилади. Акциз маркалари билан тамғаланиши лозим бўлган олиб кириладиган акциз тўланадиган товарлар бўйича солиқ акциз маркалари олингунига қадар тўланади